

SPRENDIMŲ PRIĖMIMO MODELIAI TEISINIO ATSTOVAVIMO PROCESSE

Kaip advokatai išlaiko pusiausvyrą tarp to, kiek jie patys ir kiek klientas kontroliuoja teisinį atstovavimą? Kuris iš jų turėtų vadovauti sprendimų ir kurių sprendimų priėmimui? Kas nustato teisinio atstovavimo tikslus? Kas sprendžia, kuriomis priemonėmis bus siekiama tų tikslų?

Pagal tai, kaip pasiskirsto kliento ir jo advokato sprendimų priėmimo galios, skiriami trys pagrindiniai teisinio atstovavimo modeliai.

Nė vienas iš jų nėra „teisingesnis“ ar „pranašesnis“. Priklausomai nuo konkrečių aplinkybių kiekvienas advokatas turėtų galėti taikyti bet kurį iš tų trijų modelių arba tam tikrą jų derinį.

1. Advokato dominuojamas modelis

Šiame modelyje atsakomybę už teisinio atstovavimo tikslų apibrėžimą ir priemonių jiems pasiekti pasirinkimą klientas perleidžia advokatui. Kliento vaidmuo teisinio atstovavimo kontekste yra daugiausia pasyvus ir apsiriboja su byla susijusių faktų perdavimu advokatui. Toliau advokatas sprendžia, kokius teisinius kelius pasirinkti ir kaip klientas turėtų elgtis teisinio proceso metu. Advokatas prisiima visišką atsakomybę už kiekvieną pasirinktos strategijos epizodą.

Galimas šio modelio variantas yra toks, kuriame klientas nurodo pageidautiną galutinę baigtį, pavyzdžiui, išteisinimą arba pačią mažiausią įmanomą bausmę, o advokatas sprendžia, kokių veiksmų imtis, kad būtų galima užtikrinti tokią baigtį.

Advokato dominuojamas modelis susilaukia kritikos dėl to, kad yra per daug dogmatiškas, kliento atžvilgiu globėjiškas ir jį menkinantis. Taip pat yra duomenų, kad nedalyvaudamas savo atstovavime, klientas patiria mažesnę pasitenkinimą bylos baigtimi.

Vis dėlto advokato dominuojamas modelis dažnai pateisina kliento lūkesčius. Daugelis klientų išreiškia pageidavimą, kad jo bylai „imtųsi vadovauti“ advokatas, nes dauguma klientų neturi teisinių žinių ir patirties, kad žinotų, kokie veiksmai būtų optimaliausi pageidaujama rezultatui pasiekti.

2. Kliento dominuojamas modelis

Šiame modelyje klientai patys nustato savo problemas, siekia jų galimų sprendimų ir sprendžia, kokių veiksmų imtis. Kadangi šiame modelyje svarbiausia yra kliento perspektyva, pagrindinė problema arba teisinio atstovavimo tikslai interpretuojami ne teisiniais terminais, o kliento vartojamais terminais. Nustatant teisinių veiksmų eigą, čia reikia atsižvelgti į klausimus, kurie rūpi klientui, tokius kaip, pavyzdžiui, susitaikymas su nukentėjusiuoju, kliento šeimos gerovė, kliento gailėjimasis dėl nusikaltimo padarymo ar noras apsaugoti artimuosius.

Advokato vaidmuo šiame modelyje:

- 1) padėti nustatyti problemas iš kliento perspektyvos;
- 2) siekti, kad klientas aktyviai dalyvautų ieškant galimų (teisinių ir neteisinių) sprendimų;
- 3) skatinti klientą priimti (teisinius ir neteisinius) sprendimus, kurie galėtų užtikrinti kliento suformuluotą baigtį;
- 4) teikti teisinius patarimus, atitinkančius kliento vertybes;
- 5) suprasti kliento jausmus ir pripažinti jų svarbą;
- 6) nuolat rodyti norą padėti.

Šio modelio profesiniuose santykiuose dominuoja klientas, jų pagrindinis tikslas - „maksimalus kliento patenkinimas“. Modelis remiasi visišku pasitikėjimu kliento racionalumu, protingumu ir moralumu. Advokatas turi padaryti viską, kad galėtų visiškai pritarti kliento sprendimams, ir imtis visų galimų (teisinių) priemonių tiems sprendimams įgyvendinti.

Šiame modelyje advokatas neteikia tiesioginių patarimų, bet padeda klientui „pačiam rasti“ sprendimą ar sprendimus, kurie geriausiai atitinka jo norus ir jausmus esamoje situacijoje. Šiame modelyje patartina, pavyzdžiui, klientui įteigti, kad nėra vieno „teisingo“ ar „neteisingo“ sprendimo, ir aktyviai skatinti klientą prisiimti atsakomybę dėl savo teisinio atstovavimo sprendimų.

3. Bendradarbiavimo modelis

Šiame modelyje sprendimų priėmimo galia dalijasi advokatas ir klientas.

Advokato vaidmuo – vadovauti ėjimui link galimo sprendimo, kad kliento priimtas sprendimas būtų protingas ir paremtas žiniomis bei informacija.

Bendravimo modelyje advokatas:

- 1) išsiaiškina kliento požiūrį į problemą ir kokiems jos sprendimo būdams jis teikia pirmenybę;
- 2) nusako (teisines) galimybes, kurios klientui būtų realinės ir galėtų padėti įgyvendinti jo norus bei pageidavimus;
- 3) supažindina klientą su įvairių galimybių sąlygomis ir argumentais už ir prieš;
- 4) išsiaiškina kliento požiūrį į vieną ar kitą teisinio kelio galimybę;
- 5) kartu su klientu sukuria „veiksmų“ planą, kaip įgyvendinti kliento pasirinktą būdą.

Bendradarbiavimo modelis advokatui suteikia daugiau galių nei kliento dominuojamas modelis, nes čia advokatas kontroliuoja tai, kaip bus suformuluota problema, kokios bus pasirinktos jos sprendimo galimybės, ir informaciją apie įvairias galimybes, su kuria bus supažindintas klientas. Šiame modelyje daugiau galių turi ir klientas palyginti su advokato dominuojamu modeliu, nes klientas lieka atsakingas už jam svarbių sprendimų priėmimą, pavyzdžiui, sprendimą prisipažinti kaltu ar neprisipažinti.

Bendradarbiavimo modelyje advokatas privalo elgtis kaip savo kliento „draugiškas patarėjas“ arba kaip „klausytojas, su kuriuo galima pasitikrinti dėl savo sprendimų tikslingumo, kaip aiškintojas, vertintojas ir teisinis konsultantas“. Iš visų trijų modelių bendradarbiavimo modelis iš advokato reikalauja daugiausia įgūdžių ir dalyvavimo.

Tekstas pateiktas pagal: “Legal Counseling, Negotiating, and Mediating: A Practical Approach” (Teisinis konsultavimas, derybos ir tarpininkavimas), by J.N. Herman, J.M. Cary, 2009 (2nd ed.), LexisNexis, Chapter 2, para. 2.03 “Decision-making models” and R. F. Cochran, J. M.A. DiPippa, M. M. Peters, “The counselor-at-law: a collaborative approach to client interviewing and counseling”, 2011, LexisNexis, Chapter 1 “Three models of legal counseling”.

CONSELL DELS IL·LUSTRES COL·LEGIS
D'ADVOCATS DE CATALUNYA

Irīdia

eulīta

Projektą finansuoja
Europos Sąjungos
Teisingumo programa (2014-2020)

Mokymų medžiagos parengimą finansavo Europos Sąjungos Teisingumo programa (2014-2020). Mokymų medžiagos turinys yra Žmogaus teisių stebėjimo instituto bei projekto partnerių atsakomybė ir negali būti laikomas atspindinčiu Europos Komisijos nuomonei. Europos Komisija neprisiima jokios atsakomybės, susijusios su šios mokymų medžiagos panaudojimu.